

4 STRATEGINEN VISIO JA ARKKI- TEHTONINEN NÄKEMYS 2025

.....

LUONNOS 2.9.2025

SISÄLTÖ

4 STRATEGINEN VISIO JA ARKKITEHTONINEN NÄKEMYS 2025

4.1. ylämyllyn visio	3
4.2. yleissuunnitelma	5
4.3. viher- ja siniverkosto	15
4.4. kehittämissuunnitelman vaikutusten arviointi	24
4.5. palveluverkkosuunnitelma	29
4.6. tapahtumien vuosikello	31

VISIOLAUSE

Visiolause kiteytyy ehdotusvaiheessa.

4.1 YLÄMYLLYN VISIO: TULEVAISUUSKESTÄVÄ VARTIN TAAJAMA

Toiminnallisen analyysin pohjalta on tunnistettu keskeisimpiä Ylämyllyn alueen vahvuuksia sekä kehittämispotentiaalia liikunta- ja luontomahdollisuuksien äärellä. Ylämylly ei pelkistä identiteetiltään pendelöintilähiöksi, vaan se onnistuu yhdistämään kaupunkialueen ja maaseutumaisen asumisen parhaat puolet luonto- ja hyvinvointitekijöiden ympärille. Analyysin pohjalta hahmottuu visio hyperlokaalista ”vartin taajamasta”, jossa sujuvan arjen toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavissa myös kävelen ja pyöräillen.

Ylämyllyn asukkaat ymmärtävät oman hyvinvointinsa kytköksen ympäröivän luonnon hyvinvointiin, ja pyrkivät elämään luontoa tukien, ei pelkästään hyödyntäen. Tulevaisuuskestävä Ylämylly onnistuu tarjoamaan asukkaalle ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämisen puitteet, jotka mahdollistavat kestävien elämäntapavalintojen valinnan. Sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä tuetaan tapahtumilla, joihin voi osallistua matalalla kynnyksellä taustasta riippumatta. Onnistumisen avaintekijöiksi muodostuu toisaalta vahva verkostoituminen ja yhteistyö lähialueen (ja kansainvälisten)

toimijoiden suuntaan, sekä vähitellen vahvistuva omavaraisuusaste esimerkiksi energiantuotannon, työpaikkojen tai paikallisen ruoantuotannon osalta. Tällainen taajama on tulevaisuusresilientti, eli ”iskunkestävä” suhteessa globaaleihin epävarmuustekijöihin.

Ylämylly hyötyy jo lähtökohdiltaan luonto- ja hyvinvointi-trendin kasvusta, joka pohjautuu vahvistuvaan tieteelliseen näyttöön luonnon merkityksestä ihmisten psykofyysiselle hyvinvoinnille ja terveydelle. Tutkimuksissa on korostunut luonnon merkitys stressin vähentymiselle ja mielialalle sekä fyysisesti aktiiviselle arjelle, mikä vähentää sydän- ja verisuonitautien sekä hengityselinsairauksien riskiä. Näyttää on kertynyt myös sen osalta, miten merkittäviä säästöjä luonnon hyvinvointivaikutukset voivat tuoda terveydenhuollossa. (Tyrväinen ym. 2024).

Edellä kuvattu Ylämylly-visio kytkeytyy saumattomasti Liperin kuntastrategian (2021–2025) visioon ainutlaatuisen elämisen, monipuolisen yrittäjyyden sekä tekevien ja osaavien ammattilaisten kestävä kehityksen kuntana.

4.2 YLEISSUUNNITELMA

.....

4.2 YLEISSUUNNITELMA

Ylämyllyn identiteetti rakentuu hyvien **yhteyksien, yritysmyönteisyyden, luontoelämysten ja yhteisöllisyyden** ympärille. Itä-Suomen toimijoiden yhteinen strateginen tavoite parantaa julkisia liikenneyhteyksiä alueelle on synnyttänyt sujuvat julkisen liikenteen yhteydet Kuopion ja Joensuun välille, ja charter-lennot Joensuuhun ovat kasvattaneet turismin mahdollisuuksia alueella. Jo olevaa monipuolista sini- ja viherverkostoa on kehitetty sekä Pyhäselän rantaan, lampien alueelle että metsiin sopivin keinoin. Ylämyllyn yritysalue on brändi ja tunnettu monipuolinen erikoiskaupan, tilaa vievän kaupan, pienteollisuuden ja työpaikkojen keskitymä Kuopiontien varressa.

Asukasmäärän kasvun myötä **lapsiperheet** ovat rakentaneet lisää omakotitaloja Ylämyllyn kauniisiin harjumasemiin. Joensuun seudun kansainvälistymisen myötä maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt myös Ylämyllyllä, ja asumisen preferenssit ovat laajentuneet. Luonnonläheinen yhteisömuotoinen asuminen, omapihaiset rivitalot ja lapsiperheille sopivat pienkerrostaloasunnot kiinnostavat nyt.

Ylämylly on kiinnostava, houkutteleva, viihtyisä ja fyysiseen aktiivisuuteen kannustava kasvuympäristö lapsille ja

nuorille. Ylämyllyllä on runsaasti lasten mielipaikkoja, ja lasten itsenäinen liikkuminen on turvallista. Keskusleikki-puistoon ja lapsiperheiden palveluihin on panostettu. Uusi päiväkotikoti on myös sosiaalinen kohtaamispaikka, ja sen yhteydessä on yhteistiloja perhetoiminnalle ja neuvolalle. Työelämän jättäneet ikäihmiset eivät enää pendelöi, vaan arvostavat Ylämyllyn hyperlokalia **"vartin taajamaa"**, jossa sujuvan arjen toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavissa myös kävellen ja pyöräillen.

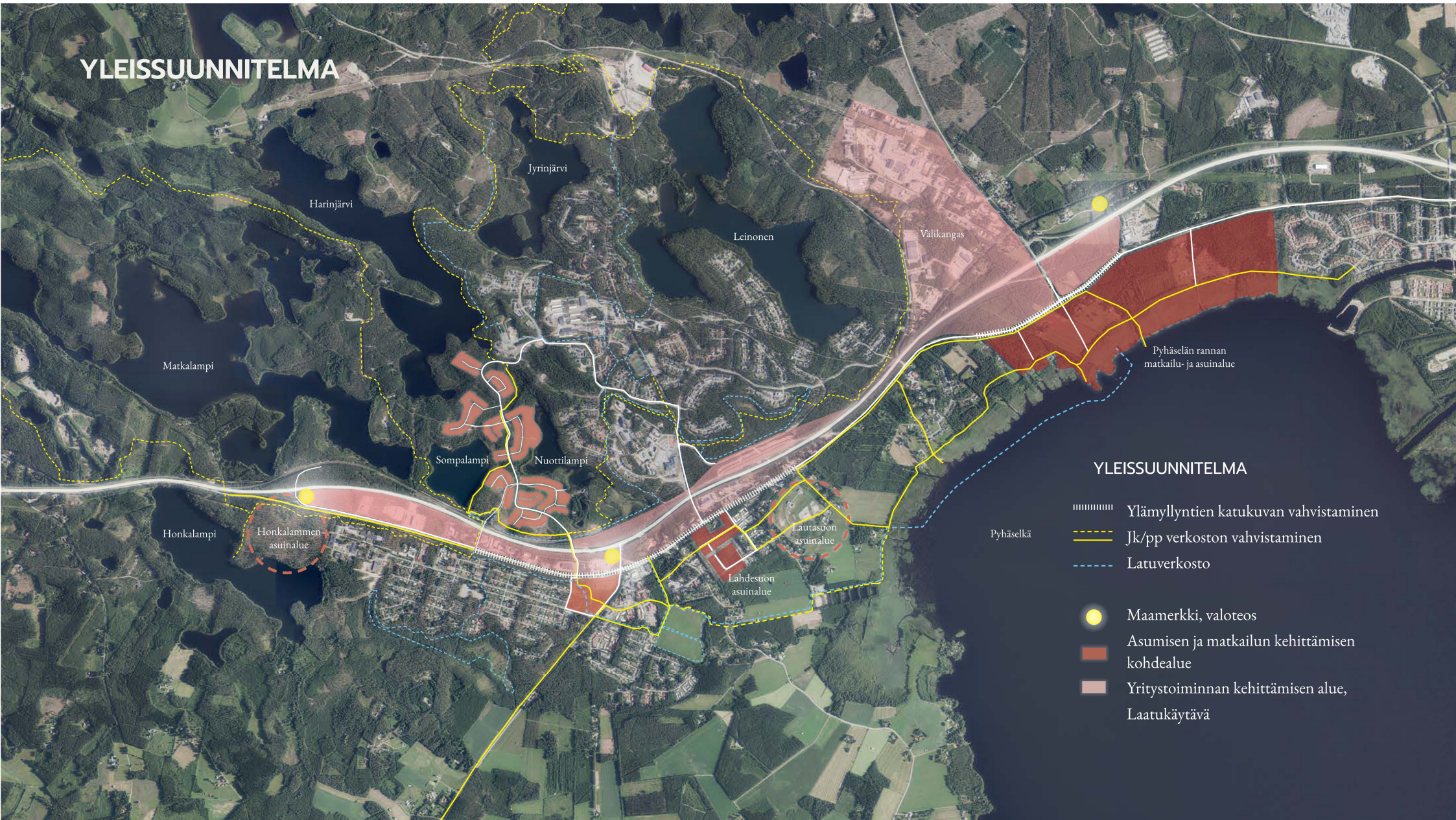
Ylämyllyn tärkeitä **kohtaamispaikkoja** ovat myös uusi tori sekä kattava polkuverkosto. Luonto ja luontoliikunta lisäävät asukkaiden onnellisuutta ja hyvinvointia. Elävyttä, merkityksellisyyttä ja tunnettuutta tuo luontomatkailuun ja hyvinvointiin keskittyvä **tapahtumatarjonta**, kuten lampiuintia, kinttupolkujuoksua ja alamäkipyöräilyä yhdistävä Ylämylly Triathlon.

Pyhäselän rantaan on avattu esteetön ja upeita näkymiä tarjoileva **rantaraitti**, joka houkuttaa niin asukkaita kuin matkailijoitakin. Myös Nuottilammen-

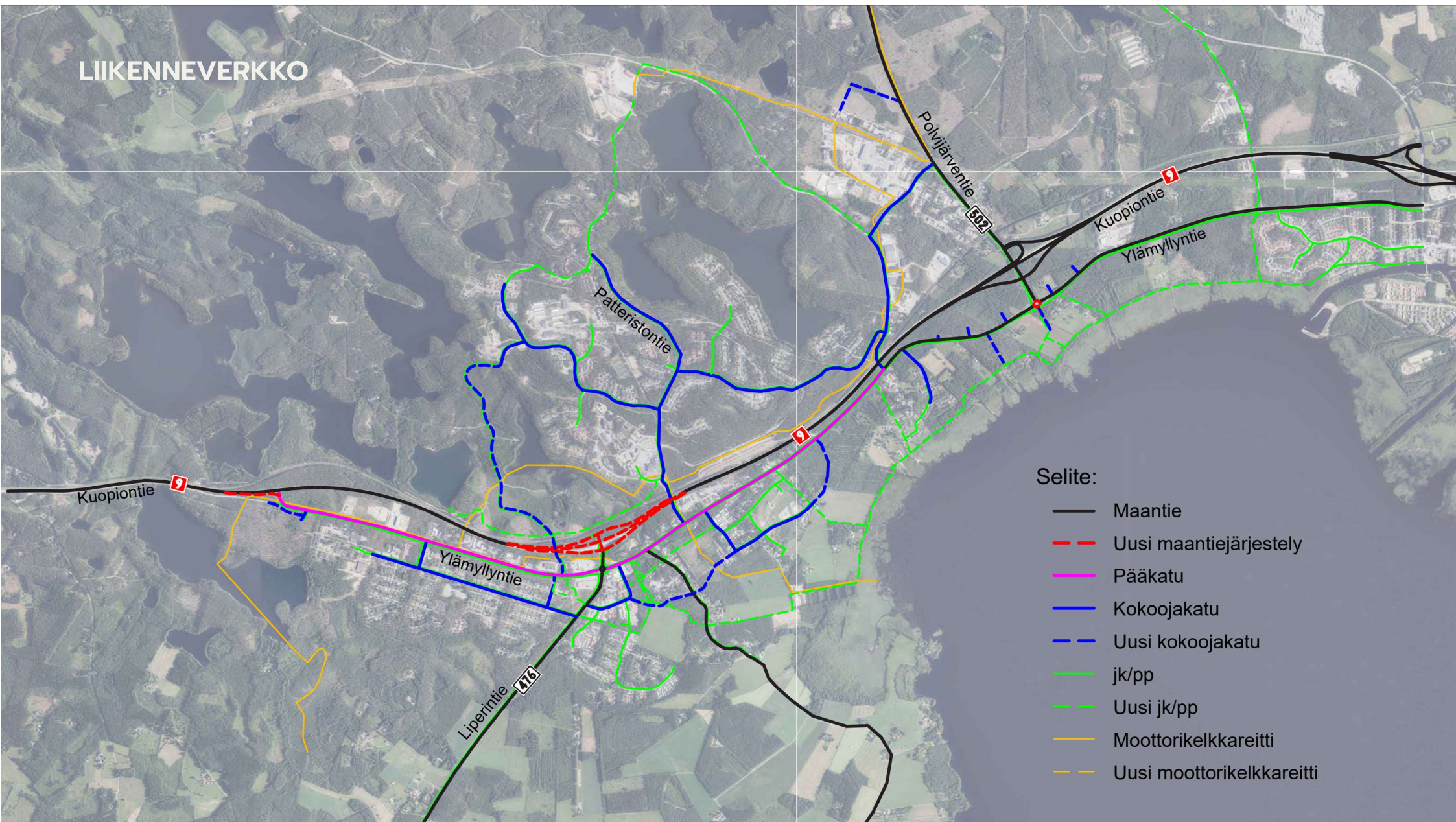
rannalla on **esteetön pitkospuureitti** laavuineen. Niin paikallisten kuin matkailijoidenkin mielipaikat löytyvät veden ääreltä.

Ylämyllyn yritys yhteisö on vireä, ja sen **kyläyhteisöllinen** ja ideoita kohaannuttava henki vetää uusia yrittäjiä puoleensa.

YLEISSUUNNITELMA

LIIKENNEVERKKKO

KEHITTÄMISSUUNNITELMAN TOIMENPITEET

TAAJAMATOIMINNOT

- Torin toimintojen kehittäminen monipuolisesti
- Kaupallisten toimintojen ja elinkeinotoiminnan kehittäminen: Myllärin laajentuminen, iltaravintolatoimintaa, yrityskylä, matkailualue
- Asuminen: uutta asumista keskustaan, Sompalammelle ja Raminsuolle
- Liikenteelliset kehittämistoimet: Henkilöjunaliikenteen aloittaminen Kuopion ja Joensuun välillä, Ylämyllyn seisake. Keskusta ja Pyhäselän ranta yhdistetään puron vartta seurailevalla kevyen liikenteen reitillä jatkuen Joensuuhun asti.
- Vapaa-ajan toimintojen ja matkailutoimintojen kehittäminen: Pyhäselän rantaa kehitetään niin matkailijoiden kuin asukkaidenkin käyttöön. Talvipolkuverkoston kehittäminen osaksi luontoliikuntaverkoston. Nuottilammen niemen hyödyntäminen yleisenä alueena. Koiraharrastajien ja vapaa-ajan kalastuksen tukeminen. Avantouintipaikka ja uimarantojen kehittäminen yleisesti

- Matkailussa jatketaan yhteistyötä Heinäveden ja Rääkkylän kanssa liittyen alueen reitistöihin ja ruokamatkailuun, uudet alueelliset tapahtumat kuten Ylämylly-Triathlon sekä paikallista ruokakulttuuria ja lähiruokaa yhdistävä Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala-ruokafestivaali

TAAJAMARAKENNE JA INFRASTRUKTUURI

- Tori: uusi päiväkotikoti, leikkipuisto, mopoparkki ja pyöräparkki
- Keskusta: kerrostalorakentamista
- Kuopiontien ja Polvijärventien risteysalue: yritysalue
- Sompalammen alue: rantatontit
- Raminsuo: tontit
- Koirapuisto entisen ampumaradan paikalle
- Kalastuslaituri lapsille ja nuorille
- Hyppykeinu Sompalammelle

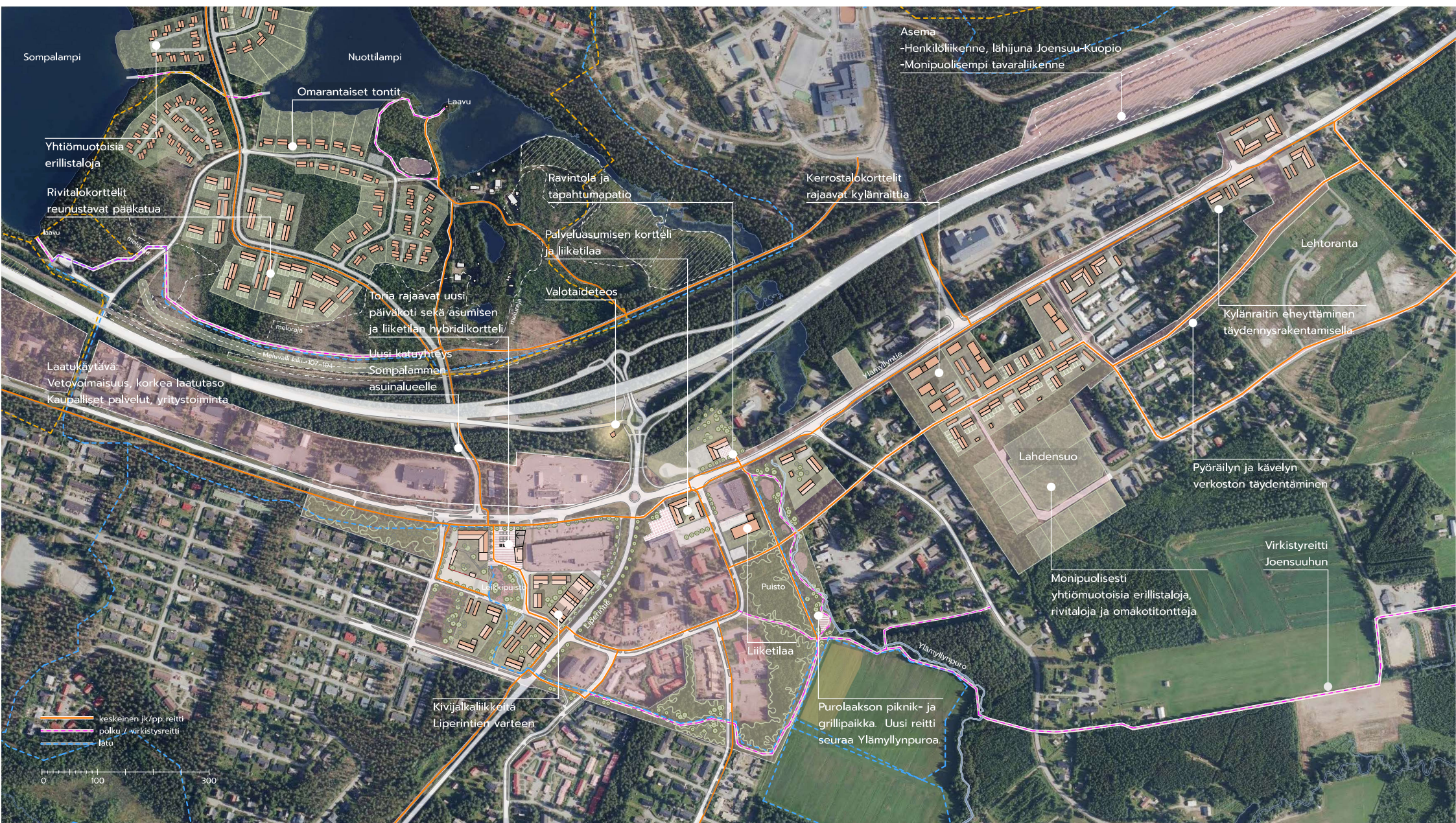
- Junaseisake henkilöliikenteelle
- Pyhäselän ranta: hiekkaranta ennallistetaan, Hirsiniemen matkailua palveleva rakentaminen, Venesatama/poukama aallonmurtajalla

TAAJAMAKUVA

- Taajamakuvaan eheyttäminen uudisrakentamisella
- Vanhan torin ja S-marketin välisen ilmeen kohentaminen
- Vanhoja rakennuksia puretaan, joilla ei ole käyttöarvoa, taloudellista arvoa tai historiallisia/rakennustaiteellisia arvoja
- Vanhan ratapiha-alueen kohentaminen
- Vetovoimainen arkkitehtuuri keskustan kerrostalorakentamiseen
- Näyttävyyttä Kuopiontien suuntaan maamerkein/valoteoksien

TAAJAMAN IDENTITEETTI JA MERKITYKSET

- Tukeudutaan olemassa oleviin vahvuuksiin kuten luontoarvoihin
- Ylämyllyn oma paikallisidentiteetti vahvistuu, eikä muutu Joensuun moottoritieähiöksi
- Paikallisperinteet näkyvät tapahtumissa, yhteisöllisyys koetaan pito- ja vetovoimatoimikijänä
- Viiden tähden matkailuelämykset, jotka perustuvat aitouteen ja paikallisuuteen

YLÄMYLLYN KESKUSTA

Ylämyllyn uusi tori sijoittuu näkyvälle paikalle kaiken keskipisteeseen Ylämyllyn kylänraitin varteen. Kauppakeskukselta torille nousee porras, joka sopii myös istuskeluun. Torilla tapahtuu: esiintymislava ja monikäyttöinen torikojujen alue ovat aktiivisesti tapahtumakäytössä.

Toria rajaava päiväkoti on alueen monitoimitalo: sinne sijoittuu myös liiketilaa sekä kaikille avoimia perhepalvelujen tiloja. Päiväkodin sali on ylämyllyläisten tärkeä harrastus- ja juhlatila. Torin jatkumona on toripuistikkoon sijoittuva maaston muodoista ja mäntypuista inspiroitava uusi leikkialue.

Torin ympäristössä on runsaasti monimuotoista asumista; pienkerrostaloja, helppoa yhtiömuotoista asumista ja esteetöntä asumista. Liperintien varteen sijoittuu uusi kivijalkaliikkeiden ja asumisen hybridikortteli. Ylämyllyntien kylänraittia elävöittävät uudet toiminnot kuten ravintola ja seniorikortteli. Alueen virkistysmahdollisuudet monipuolistuvat purolaakson puistoalueella, joka tarjoaa ympärivuotisia elämyksiä ja kohtaamispaikkoja. Ylämylly onkin monelle täydellinen asuinpaikka.

LIPERIN YLÄMYLLYN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

SOMPALAMMEN ASUINALUE

Sompalammen uusi asuinalue on luonnonläheinen paikka asua, josta on kuitenkin lyhyt etäisyys Ylämyllyn keskustan palveluihin. Uusi rakentaminen on sijoitettu alueelle kaunis harjumaasto, vesistönäkymät ja viherverkosto huomioiden.

Asuinrakentaminen on monimuotoista, tiivistä ja yhteisöllisyyttä tukevaa: pääkatua reunustavat rivitalokorttelit, joissa jokaisella asukkaalla on oma piha ja rantoja kohti kurottautuvat omakantaiset tontit sekä yhtiömuotoiset erillistalot.

Alueen asukkaat kohtaavat leikki- ja kuntolupaikalla, ulkoilureiteillä ja järvillä, joille on helppo lähteä uimaan, melomaan ja suppailemaan yhteislaitureilta. Nuottilammen äärellä voit tulistella uudella laavulla, joka on esteettömästi saavutettavissa rantaviivaa seuraavalta retkeilyreitiltä.

LIPERIN YLÄMYLLYN KEHITTÄMISSUUNNITELMA

4.3 VIHHER- JA SINIVERKOSTO

.....

4.3 VIHHER- JA SINIVERKOSTO

SUUNNITELMAN MUKAINEN VIHHER- JA SINIVERKOSTO

Suunnitelma-alueen viher- ja siniverkostoa nykytilanteeseen muuttavat erityisesti uudet laajemmat rakennettavat alueet Hirsiniemessä ja Sompalammen lähellä. Näillä alueilla nykyiset yhteneväisemmät metsäalueet korvautuvat osin kapeammilla viheryhteyksillä. Hirsiniemessä liikenneympäristöjen ja rakennettujen alueiden vehreyteen tulee panostaa jotta rannan suuntainen viheryhteys säilyy. Tiestön muutokset (valtatie kehittäminen) lisäävät osin pohjois-etelä-suuntaista estevaikutusta.

Ekologista verkostoa täydentävät pellot, jo rakennettujen ja rakennettavien alueiden istutukset. Tavoitteena on rakennettavilla alueilla, myös laajoilla pysäköintialueilla ja teollisuus/liikerakentamisen alueilla pyrkiä monipuolisiin ja runsaslukuisiin istutuksiin. Rakentamisessa pyritään säästämään olevaa puustoa ja kasvillisuutta mahdollisimman paljon.

Viherverkoston eri osiin osoitetaan uusia virkistystoimintoja - ja reittejä palvelemaan alueen asukkaita, yrittäjiä ja vierailijoita.

Siniverkosto säilyy pitkälti ennallaan. Ylämyllynpuro otetaan osaksi virkistysaluetta. Joitakin soistumia jää rakentamisalueiden alle. Uudet luonnonmukaisen huleveden käsittelyalueet rikastavat siniverkostoa paikallisesti. Pyhäselän rantaan palautetaan/laajennetaan hiekkaranta sekä rakennetaan venesatama, mikä vaikuttaa rantaviivaan.

Seuraavan sivun karttaan on kuvattu pääviher- ja siniyhteydet kohdealueella tilanteessa, jossa suunnitellut rakennuspaikat on rakennettu ja rakentamisessa on noudatettu monipuolisen ja runsaasti kasvillisuutta sisältävän viherrakentamisen periaatteita. Osa teollisuusalueista jää mahdollisesti paljaammiksi, toiminnasta riippuen.

4.3.1 VIHERALUEKUVAUS - kylä

KYLÄ

Kylän viher- ja siniverkostoa kehitetään monipuolisemmaksi ja toiminnallisemmaksi. Oleskelualueet kuten tori ja sen viereinen Toripuisto toteutetaan korkealaatuisesti ja sinne sijoitetaan kyläläisiä yhteen kokoavia toimintoja kuten leikkivälineitä ja ulkokuntosali. Toripuisto toimii myös kävelyn sekä pyöräily- ja hiihtoreittien lähtöpisteenä. Palveluasumisen läheisyyteen

sijoitetaan kaupunkiviljelylavat ja senioripuisto, jossa on mm. iäkkäille sopivia kuntoiluvälineitä ja aistipuutarha.

Viherverkoston säilyvyys turvataan puustoisin yhteyksin. Kehitettävällä puistoalueella säilytetään olevaa puustoa. Mäntymetsän tunnelma

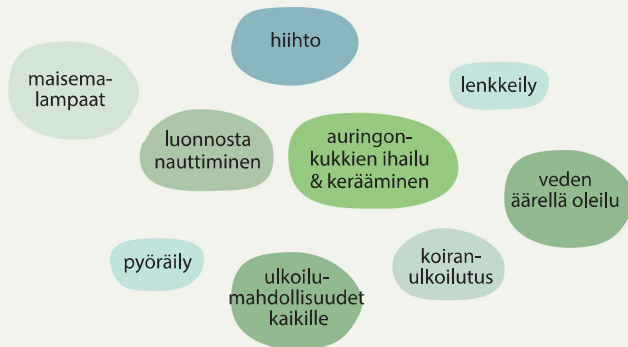
säilyy kylän alueella. Vuodenaikojen vaihtelun korostamiseksi alueelle istutetaan myös koristepuita rakennettaville alueille. Torille istutetaan viheryhteyttä tukemaan puita. Samalla ne tarjoavat miellyttävää mittakaavaa ja varjoa.

Uusien ja kehitettävien katujen varteen istute-

taan runsaasti katupuustoa. Kehitettävien liikennealueiden ja puistojen yhteyteen sijoitetaan mahdollisuuksien mukaan hulevesipainanteita luonnonmukaista hulevesien käsittelyä varten.

Liikenneympäristöjä ja kaupunkitiloja elävöittämään sijoitetaan taidetta.

4.3.2 VIHERALUEKUVAUS - *purolaakso*

PURO

Puronvarren virkistysalue sijoittuu kyläkeskustan tuntumaan ja johdattaa kulkijaa kohti Pyhäselän rantaa. Kevyen liikenteen reitti kulkee alkuun puronvartta ja seurailee sitten pellon ja metsän rajaa kohti rantaa. Purovarren virkistysalueelle sijoitetaan ulkoilureitti, jossa esteettömyystasoa on nostettu esimerkiksi tiheästi asetettujen penkkien avulla.

Paikoitellen puron rantaan tehdään oleskelulaitureita tai ylityskohtia kuten siltoja tai askelkiviä. Alueelle sijoitetaan piknikpaikka tulistelumahdollisuuksiin.

Puron viereinen peltoalue otetaan mahdollisuuksien mukaan osaksi kyläläisten virkistysaluetta.

etta esim. maisemanhoitolampaiden ja aurionkukka-/niittykukkapellon avulla.

Muuten puronvarsi säilytetään suureksi osaksi puustoisena ja luonnontilaisena. Harkittuihin kohtiin avataan varovasti puuston lävitse siivöityviä näkymiä vesipinnan esiintuomiseksi. Alueen luontoarvoja lisätään lahopuutarhalla.

4.3.3 VIHERALUEKUVAUS - *metsä*

METSÄ

Metsäisellä alueella ulkoilureitistö on kattava ja se yhdistää alueen kyläkeskukseen ja pohjoisen laajempiin ulkoilualueisiin. Järvien/lampien rantaan osoitetaan julkisia oleskelupaikkoja/paikka kuten laavu/nuotiopaikka ja laituri.

Isoimmille järville voidaan tutkia veneenlaskuluiskan ja telarannan sijoittamista. Muuten järvillä ja lammilla voi hyvin kulkea esim. suppaillen.

Alueen virkistysverkosto säilytetään metsäisenä ja metsäalueeseen kohdistetaan vain poimintahakkuita/jätetään osin kokonaan metsätalouden ulkopuolelle. Erityisesti lampien rannat tulee säilyttää puustoisina (maakuntakaavan merkinä huomioidaan). Peitteisenä säilyvä alue turvaa ekologisen verkoston toimivuuden.

Alueelle sijoitetaan keskiosaan pienimuotoinen leikkipaikka ja kuntoilupiste asukkaiden lähileikki- ja kuntoilupaikaksi.

4.3.4 VIHERALUEKUVAUS - *ranta*

RANTA

Ranta säilytetään pääosin luonnonmukaisena, monimuotoisena rantavyöhykkeenä. Rannan saavutettavuutta lisätään rantareitillä ja toimintamahdollisuuksien lisäämisellä. Rannalle poikkeaminen mahdollistetaan useammassa kohtaa. Osalle rantavyöhykettä suunnitellaan rakentamista. Olevaa puustoa säästetään rantaviivassa myös näillä kohdoin.

Alueelle palautetaan/rakennetaan hiekkaranta

sekä venealkama uuden matkailualueen viereen. Aallonmurtajan tarkemmassa suunnittelussa otetaan huomioon alueelle tyypillinen saarten muoto ja linjaus. Hiekkarannalle sijoitetaan esteetön uimapaikka, rantalentopallokenttä ja pienimuotoinen leikkipaikka. Alueelle sijoitetaan loitommalle myös koirien uimaranta. Talvikaan järven jäällä (jäätilanteen salliessa) voi olla hiihtolatu/luistelu-ura ja mm. napakelkka.

Rantaa pitkin kulkevan keyyen liikenteen reitin järvimaisemia avataan välillä pensaikkoa ja yksittäisiä puita/pieniä puuryhmiä poistaen. Näkymien avaamisessa otetaan huomioon luontoarvot ja toisaalta myös järveltä päin avautuvan maiseman eheys. Rannan ekologinen verkosto säilyy puustoyhteyden säilymisen turvin. Viherverkostoa täydentävät puustoisten alueiden lisäksi säilyvät pellot.

Alueelle voidaan toteuttaa sopivaan kohtaan myös pienimuotoinen luontopolku ja lintutorni.

Matkailualueen viherrakentamisessa suositetaan alueelle soveltuvia kasveja ja pysäköintipaikoista tehdään puustoistutuksin vehreät tukemaan alueen ekologisia yhteyksiä.

4.3.5 VIHERALUEKUVAUS - *yrityskylä*

YRITYSKYLÄ

Pyhäselän rannan liikerakentamisen kohdealueella viherrakentamisella vahvistetaan alueen pysäköintialueiden väliin jäävää pitkäikäistä viherysteyttä.

Pysäköintialueelle istutetaan runsaasti kookasta puustoa ja liikerakennusten seinäpintoja vehreytetään köynnöksin. Kovissa pinnoissa hyödynnetään myös läpäiseviä materiaaleja.

Pysäköintialueiden väliin jäävään viheralueeseen keskitetään alueen hulevesien hallintaa elämyk-

selliseksi Kosteikkopuistoksi, jossa hulevesipainanteiden väliin sijoittuu metsikköalueita ja toiminnallisia kohtia kuten leikkipuisto ja skeittauspaikka. Olevaa puustoa säästetään mahdollisimman paljon ja alueelle tuodaan luonnon monimuotoisuutta lisääviä aiheita kuten lahopuustoa.

4.3.6 VIHERALUEKUVAUS - *laatukäytävä*

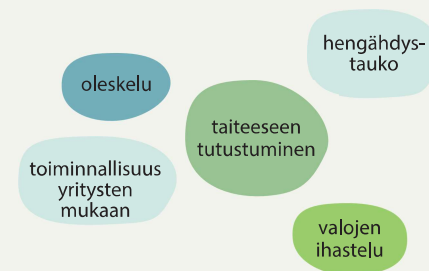
LAATUKÄYTÄVÄ

Laatukäytävän alueella tavoitteena on laadukas Ylämyllyn ”julkisivu” valtatielle päin. Alueen valtatie reunassa säästetään puustoa, mikä tuo esiin Ylämyllyn mäntymetsien tunnelmaa, vehreää imagoa ja sovittaa rakennuskantaa paremmin maisemaan. Samalla se ylläpitää alueen itä-länsisuuntaista viheryhteyttä. Vesaikkoo voidaan poistaa ja puustoa harventaa siivilöityvien näkymien mahdollistamiseksi valtatieltä alueen yrityksiin. Puustokaistalelle sijoitetaan valtatieopeuteen soveltuvaa taidetta, joka toimii katseenvangitsijana. Myös itse rakennusten julkisivut voivat muodostaa taideaiheita.

Laatukäytävän yritysten ympäristöt rakenne-

taan laadukkaasti ja yritysten pysäköintialueet toteutetaan puustoisina. Mahdollisesti aidattavia alueita ja isoja julkisivupintoja vehreytetään istutettavin köynnöksin. Laatukäytävän alueelle toteutetaan pohjois-eteläsuuntaisia viherkaistoja vahvistamaan ekologista verkostoa ja rytmittämään alueen kaupunkikuvaa. Alueelle sijoitetaan oleskelun ja tarpeen mukaan tekemisen (esim. leikki) paikkoja yritystoiminnasta riippuen. Hulevedet käsitellään mahdollisuuksien mukaan luonnonmukaisesti.

Laatukäytävän alueelta voidaan avata puiden välistä siivilöityvä vesistönäkymä ja reittiyyhteys Honkalammen rantaan.

4.4 KEHITTÄMISSUUNNITELMAN VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

.....

4.4.1 VAIKUTUKSET TOIMINTAYMPÄRISTÖÖN JA TOIMINTAEDELLYTYKSIIN

TAAJAMATOIMINNOT JA PALVELUVERKOSTO

Torin toimintojen kehittäminen sekä Polvijärventien risteysalueen kaupallisten toimintojen voimakas kehittäminen muuttaa taajamatoimintojen painopisteitä muodostaen yhden sijaan kaksi toiminnallista vetovoimapistettä. Uuden toripuiston alueen kehittäminen jalankulkualueena ja yhteisöllisen kohtaamisen keskipisteenä on oltava tasapainossa pääosin autolla saavutettavan uuden kaupallisen keskittymän suhteen.

Kehittämissuunnitelma ei tuo vaikutuksia sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjontaan. Positiivisia vaikutuksia syntyy sen sijaan nuoriso-, liikunta- ja kulttuuripalveluihin sekä kaupallisiin palveluihin. Luontolähtöisten aktiviteettien lisäämisellä sekä nuorten vapaa-ajan toimintojen kehittämisellä vaikutetaan positiivisesti lasten ja nuorten arjen hyvinvointiin. Nuorison harrastusmahdollisuuksiin lisäävät uimarantojen parantaminen, Sompalammen uusi hyppypaikka sekä torin läheinen pyörä/mopoparkki. Polkuverkoston kehittäminen ympärivuotiseksi vaikuttaa positiivisesti talviajan luontopohjaisiin liikuntamahdollisuuksiin. Koirapuisto tuo uuden lähipalvelun koiraharrastajille.

LIIKENNEYHTEYDET

Aktiivisella liikennejärjestelmien kehittämisellä (vt9 parannukset, henkilöjunaliikenne sekä lentoyhteydet) on merkittäviä positiivisia vaikutuksia sekä yritystoiminnan että matkailun toimintaedellytyksiin sekä Ylämyllyn houkuttelevuuteen asuinpaikkana. Henkilöjunaliikenteen mahdollistuminen Kuopion ja Joensuun välillä vaikuttaisi positiivisesti Itä-Suomen yliopiston kahden kampuksen strategian toteutumiseen. Junayhteys ja pysäkki voisi tehdä Ylämyllystä varteenotettavan ja houkuttelevan asuinpaikan yliopiston henkilökunnalle, joka työskentelee säännöllisesti molemmilla kampuksilla. Keskusta ja Pyhäselän ranta yhdistyy puron vartta seurailevalla kevyen liikenteen reitillä jatkuen Joensuuhun asti, mikä täydentää olemassa olevaa virkistysreitistöä ja voi kehittyä tärkeäksi kohteeksi vapaa-ajan liikuntaharrastajille sekä mahdollisesti myös Joensuuhun pendelöiville työmatkapyöräilijöille.

ASUMISEN EDELLYTYKSET

Kehittämissuunnitelmassa esitetään voimakkaasti uutta asumista erityisesti keskustaan ja Sompalammelle tähdäten monipuoliseen asuntotarjontaan. Keskustan kerrostaloasumisen lisääminen monipuolistaa asumisen vaihtoehtoja etenkin seniori-ikäisille ja nuorille aikuisille. Sompalammen omarantaiset tontit puolestaan houkuttelevat korkeatasoisesta asumisesta kiinnostuneita, joilla on varallisuutensa puolesta mahdollisuus toteuttaa asumisen unelmiaan.

LAPSIVAIKUTUKSET

Taajaman palveluydintä kehitetään helposti saavutettavilla (myös kävelen/lastenvaunuilla) ja laadukkailla lähipalveluilla, jotka tukevat lapsiperheiden arjen sujuvuutta ja hyvinvointia. Eri-tyisesti uudella päiväkodilla ja luontolähtöisellä leikkipuistolla on positiivisia vaikutuksia Ylämyllyn lapsiperheisiin taajaman keskusalueella. Keskittävien palveluyksikköratkaisujen kääntöpuolena on, että keskustaajamien ulkopuolisilla haja-asutusalueilla varhaiskasvatuksen palveluverkon harveneminen voi vaikuttaa negatiivisesti esimerkiksi alle 3v. lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen, millä puolestaan voi olla vaikutuksia mm. lasten yhtäläisiin kouluvalmiuksiin. Kehittämissuunnitelmassa on kiinnitetty huomiota liikenneturvallisuuteen. Turvallinen oma-toiminen liikkuminen edistää lasten liikunta-aktiivisuutta arjessa ja siten tukee kokonaisvaltaista hyvinvointia.

4.4.2 VAIKUTUKSET TAAJAMAKUVAAN JA MAISEMARAKENTEESEEN

Palvelurakenteen ja taajamarakenteen tiivistäminen luovat edellytykset ”vartin taajaman” mallille, joka vaikuttaa positiivisesti jalankulkua, pyöräilyä ja hyperlokaalisuutta suosivan ekologisen elämäntavan toteutumiseen.

TAAJAMAKUVA

Taajaman ydinalueen selkeä jäsentyminen, täydennysrakentaminen, vt9 laatukäytävä sekä yrityskylä Kuopiontien ja Polvijärventien risteysalueelle vaikuttavat toteutuessaan eheyttävästi taajamarakenteeseen, mikä vaikuttaa positiivisesti myös taajamakuvaan. Kokonaissuunnitelman toteutuminen hallitusti vaiheittain edellyttää merkittäviä investointeja, jotka ovat laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan alueellisesti huomattavia.

Kehittämissuunnitelmassa esitetään vetovoimaista arkkitehtuuria keskustan kerrostalorakentamiseen sekä korostetaan taajaman näkyvyyttä Kuopiontien suuntaan maamerkein/valoteoksien. Laadukkaasti toteutettuna taajamaympäristön viihtyisyys lisääntyy kehittämis-

toimien myötä. Tähän vaikuttaa myös vanhojen huonokuntoisten rakennusten purkaminen, joilla ei ole käyttöarvoa, taloudellista arvoa tai historiallisia/rakennustaiteellisia arvoja.

MAISEMARAKENNE

Yhdyskuntarakenteen laajentuminen vaikuttaa maisemaan ja heikentää väistämättä luontoarvoja, mutta negatiivisia vaikutuksia voidaan pyrkiä lieventämään mm. huolehtimalla ekologisista käytävistä ja vesistöjen suojavyöhykkeistä. Rakentamisessa tulisi pyrkiä säästämään vanhaa puustoa mahdollisimman paljon. Suunnitelmassa on esitetty viher- ja siniverkoston osalta toimenpiteitä taajamakuvaan viihtyisyyden

parantamiseksi ja maisemallisten arvojen huomioimiseksi. Vesistöt ja luonnon elementteihin tukeutuva yhdyskuntarakenne on myös mahdollistava puite tapahtuma- ja elämyshakuisen matkailun kehittämiseksi.

ÄÄNIYMPÄRISTÖ

Maankäytön muutokset lisäävät liikennemelua, joka vaikuttaa negatiivisesti terveyteen ja hyvinvointiin. Vaikutusten lieventämiskeinoja ovat puuston suojavyöhyke valtatievarressa sekä muut meluntorjuntaratkaisut toteutuksessa. Hiljaiset alueet ovat keskeinen luontomatkailun vetovoimatekijä, mikä tulisi huomioida hankkeiden tarkemmassa vaikutusten arvioinnissa.

VIHERYMPÄRISTÖ

Sini- ja viherverkosto tuottaa tutkitusti lukuisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia, ja Ylämyllyn lähtökohdat luontokokemuksia ja hyvinvointia tukevana asuinympäristönä ovat poikkeuksellisen hyvät. Rakentamisen maisemavaikutuksia tulisi pyrkiä lieventämään erityisesti säilyttämällä vanhoja mäntypuita, jotka ovat keskeisiä Ylämyllyn taajamakuvalle. Siniverkoston äärelle pääsy paranee merkittävästi kehittämissuunnitelmaan sisältyvän puronvarsireitin ja Pyhäselän ranta-alueen käytön mahdollistuminen myötä. Nämä tukisivat nykyistä lampien muodostaman vesistökokonaisuuden positiivista taajamakuvallista vaikutusta sekä positiivista ympäristökokemusta. Yrityskylän rakentuminen Pyhäselän rannan läheisyyteen voi vaikuttaa maisemakuvalisesti negatiivisesti matkailun toimintaedellytyksiin tai asumisen houkuttelevuuteen. Haittavaikutuksia voidaan kuitenkin hallita suunnittelun keinovalikoimilla.

4.4.3 VAIKUTUKSET TAAJAMAN ELÄMYKSELLISYYTEEN JA IDENTITEETTIIN

YHTEISÖLLISYYS JA PAIKALLISIDENTITEETTI

Kehittämissuunnitelmassa tukeudutaan Ylämyllyn olemassa oleviin vahvuuksiin kuten luonto-arvoihin, ja pyritään vahvistamaan näitä identiteettitekijöitä. Lisäksi kehittämissuunnitelmassa on esitetty mm. uuden torin rakentamista taajaman ytimeen. Tavoitteena on, että Ylämyllyn oma paikallisidentiteetti vahvistuu, eikä taajama muutu Joensuun moottoritie lähiöksi. Vahvistamalla tapahtumien vuosikelloa paikallisperinteet saadaan näkyville erilaisissa tapahtumissa. Positiivisia heijastevaikutuksia paikallisille syntyy, kun yhteisöllisyys ja kohtaamispaikat koetaan pitovoimatekijänä. Niiden positiivinen vaikutus mm. paluumuuttohalukkuuteen voi olla merkittävä. Vierailijoita houkuttelevat viiden tähden matkailuelämykset, jotka perustuvat aitouteen ja paikallisuuteen. Pyhäselän rannan kehittämisellä tulisi olemaan merkittävä vaikutus Ylämyllyn järvi-identiteetin rakentamiselle osana Saimaan vesistöä ja laajempaa brändiä.

KAUSIASUKKAAT

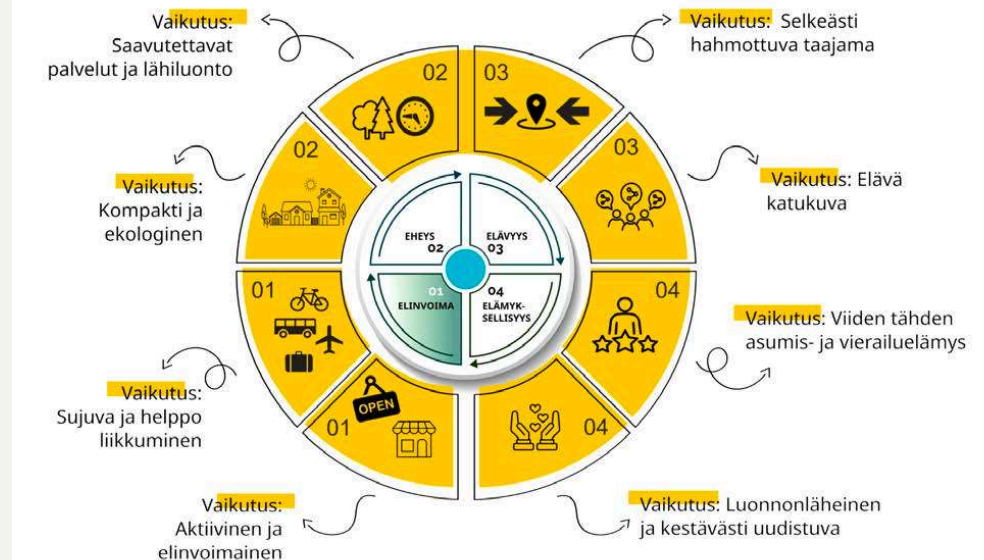
Erityisesti palvelurakenteen ja kaupallisten palveluiden parantaminen vaikuttaa positiivisesti myös kausiasukkaisiin ja voi sitoa osa-aikaisia asukkaita vahvemmin kuntaan. Tiettyjen avainpalveluiden puuttuminen on heikentävä tekijä.

KUNTAIMAGO

Toimenpiteet tukevat kunnan strategian mukaisia ekologistia arvoja (esim. Hinku-kunta, pyöräilykunta). Myös tapahtumatarjonnan lisäämisellä tulisi olemaan positiivinen vaikutus kunnan tunnettuuteen ja maineeseen.

KULTTUURIYMPÄRISTÖ

Vanhojen rakennusten innovatiivinen uusio- käyttö tuottaa kulttuuriympäristön kannalta myönteisiä vaikutuksia, jos se tehdään rakennusten alkuperäistä luonnetta kunnioittaen. Ylämyllyn historiaan keskeisesti liittyvän vanhan myllyn historian tuominen toiminnalliseksi ja näkyväksi osaksi taajaman ilmettä vaikuttaa positiivisesti kulttuuriympäristöön.

Kuva: Ylämyllyn kehittämistoimet, vaikutusten nelikenttä.

4.6 TAPAHTUMIEN VUOSIKELLO

.....

4.6 TAPAHTUMIEN VUOSIKELLO

TAPAHTUMIEN VUOSIKELLON KEHITTÄMINEN

Elinvoiman kehittämistoimet ovat tyypillisesti yritystoimintaan ja investointiedellytyksien parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Näiden ohella on tärkeää pohtia elinvoimaisuutta myös elävyyden ja merkityksellisyyden kautta niin asukkaitten kuin paikkakunnalla vierailevien näkökulmasta. Erilaisilla tapahtumilla voi olla merkittävä rooli vetovoima- ja mielikuvatekijöiden rakentumisessa, jotka voivat luoda alueelle paitsi tulovirtoja, myös juurruttaa asukkaita alueelle.

Pärnävaaran kehittämissuunnitelmassa on esitetty tapahtumatarjonnan kehittämistä vuosikellon avulla (ks. Pärnävaaran Master Plan 2022): Suunnitelmassa on mainittu mm. eri urheilulajien arvokisat, konserttitapahtumat stadionilla, Karjalaiset kansanjuhlat, erilaiset messut ja näyttelyt, pyöräilykilpailut, Pärnatriathlon, agilityn arvokisat ja muut koiraurheilutapahtumat, koko perheen kesä-, syys- ja talvitapahtumat,

leiritoiminta, partio, luontomajoitus, reserviläistoiminta, sekä retriitit, hiljentyminen, jooga, ja kokonaisvaltainen hyvinvointi.

Kaaviokuvassa on tukeuduttu edellä mainittuihin kehittämisaihioihin sekä laajemmin Ylämyllyn/Liperin tapahtumakalenteriin, ja hahmoteltu runkoa koko Ylämyllyn alueen monipuolisen tapahtumakehittämiseen. Kaikkea ei ole realistista kehittää samanaikaisesti, vaan strategisen priorisoinnin kautta, minkä vuoksi alla on ehdotettu voimavarojen kohdentamista kahteen kehittämisen keihäänkärkeen. Toinen ehdotuksista keskittyy Pärnävaaran tunnettuuden lisäämiseen, toinen puolestaan alueen vesistöjen ja ruokamatkailupotentiaalin hyödyntämiseen. Vuosikellon jatkosuunnittelu ja ideointi on myös tärkeää toteuttaa yhdessä alueen asukkaiden, toimijoiden ja yritysten kanssa.

Kuva: Esimerkkejä Ylämyllyn tapahtumavuosikellon kehittämiseksi alueen vahvuuksiin perustuen.

4.6 TAPAHTUMIEN VUOSIKELLO

ESIMERKKI 1 - Luontomatkailu ja hyvinvointitrendi

Ylämylly Triathlon voisi olla vuosittainen urheilutapahtuma, joka houkuttelee osallistujia eri puolilta Suomea. Kisa olisi tunnettu monipuolisista ja luonnonläheisistä osuuksistaan, jotka tarjoavat haasteita kaiken tasoisille kilpailijoille. Kilpailu alkaa lampiuintiosuudella Leinosenlammella. Uinnin jälkeen osallistujat siirtyvät polkujuoksuosuudelle, joka kulkee pitkin Liperin kinttupolkuja. Triathlon huipentuu alamäkipyöräilyyn Pärnävaaran alueella. Tapahtuma on suunniteltu niin, että se sopii sekä kokeneille triathlonisteille että aloittelijoille. Lisäksi koko perheen tapahtuma tarjoaa mahdollisuuden nauttia kauniista luonnosta ja yhteisöllisestä ilmapiiristä.

ESIMERKKI 2 - Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala -ruokafestivaalit

Leipä, Viini ja Pyhäselän Kala -ruokafestivaali voisi olla jokakesäinen tapahtumakokonaisuus, joka järjestetään yhtä aikaa Liperissä, Viinijärvellä ja Ylämyllyllä. Festivaali juhlistaa paikallista ruokakulttuuria ja lähiruokaa, tehden yhteistyötä myös Heinäveden (alueen luostarit) ja Rääkkylän kanssa. Paikalliset seurakunnat voisivat olla aktiivisessa roolissa tapahtuman järjestämisessä kunnan ja paikallisten yritysten ohella. Kehittämisaihio tukeutuu Pohjoisen Saimaan matkailun kehittämiseen osana Lakelandia. Tähän liittyen on käynnistetty Rääkkylän, Liperin ja Heinäveden kuntien yhteinen vastuullisen matkailun kehittämishanke, jonka tavoitteena on kehittää alueesta vetovoimainen ja ympärivuotinen luontomatkailukohde osana Järvi-Suomea. Hanketta hallinnoi Liperin kunnan elinkeinoyhtiö Lipertek Oy.